uzor

Udruženje za odgovorni i održivi razvoj

SMJERNICE

ZA BOLJI RADNI AMBIJENT NOVINARA/KI U CRNOJ GORI

Podgorica, april 2025. godine

U savremenom novinarstvu, sloboda izvještavanja i neometano obavljanje novinarskog posla suočavaju se sa sve većim izazovima.

Pritisci na novinare, posebno političkog karaktera, postaju sve učestaliji i intenzivniji, što negativno utiče na profesionalnu autonomiju i sigurnost novinara.

Prema poslednjim istraživanjima UZOR-a, više od polovine novinara doživljava različite vrste pritisaka – a politički koji dominiraju, najčešće se sprovode putem telefonskih poziva, što smanjuje mogućnost njihovog dokumentovanja.

Pored toga, novinari često prijavljuju pritiske srednjeg do visokog intenziteta, naročito u predizbornom periodu.

Izazovi se multiplikuju zbog nedostatka institucionalne podrške, jer mnoge medijske kuće nemaju formalne procedure za prijavljivanje pritisaka. Takođe, novinari su suočeni sa ograničenim mogućnostima kada su u pitanju obuke o suočavanju sa stresom i spoljnim uticajima.

U aktuelnim okolnostima, zaposleni u medijima nažalost najčešće biraju da ignorišu prijetnje ili se oslanjaju na podršku kolega, dok se rijetko odlučuju da potraže pravnu pomoć.

Pomenuti skup problema ukazuje na hitnu potrebu za jačanjem zaštite novinara i uspostavljanjem efikasnijih mehanizama podrške ovoj profesiji.

Potpisnici ovih smjernica obavezuju se na:

I Uvođenje procedura za prijavljivanje pritisaka

Medijske kuće bi trebalo da razviju i implementiraju jasne, transparentne procedure koje će omogućiti zaposlenima da bez straha i zadrške prijave sve oblike pritisaka — bilo da dolaze iznutra ili spolja. Ove procedure moraju uključivati precizno definisane korake za prijavu, zaštitu onog ko prijavljuje (whistleblower protection), kao i mehanizme za sprovođenje istraga i sankcionisanje odgovornih. Time se stvara institucionalna sigurnost i pokazuje nulta tolerancija prema pritiscima na novinara.

II Organizaciju obuka, specifičnih trening sesija i pružanje psihološke podrške

U cilju izgradnje otpornosti novinara na različite oblike pritisaka, neophodno je redovno organizovati specijalizovane obuke i radionice koje se bave tehnikama suočavanja sa stresnim situacijama, metodama deeskalacije konflikata, kao i pravnim aspektima zaštite prava novinara. Poseban fokus treba staviti na pružanje kontinuirane psihološke podrške, naročito novinarima koji se bave istraživačkim temama, jer su oni često izloženi intenzivnijim pritiscima, prijetnjama i izolaciji.

III Jačanje institucionalne podrške i saradnje

Poboljšanje zaštite novinara zahtijeva aktivniju saradnju između medijskih kuća i nadležnih državnih institucija: uključujući policiju, tužilaštvo i regulatorna tijela, ali i nevladin sektor. Krajnji cilj je kreiranje efikasnih mehanizama reagovanja na prijetnje i napade, uz osiguranje da politički i komercijalni uticaji ne ometaju rad pomenutih institucija. Snažnija institucionalna podrška treba da rezultira efikasnijim reakcijama na incidente i jačanjem povjerenja novinara u državni sistem.

IV Povećanje kolegijalne solidarnosti

Novinarska profesija mora se osloniti i na međusobnu podršku i solidarnost, posebno u trenucima kada su pojedinci izloženi pritiscima. Razvijanje neformalne mreže saradnje među novinarima iz različitih medija — bez obzira na uređivačku politiku — može pomoći u dijeljenju informacija, resursa i podrške. Kolegijalna solidarnost jača zajednički front protiv pokušaja zastrašivanja i doprinosi stvaranju osjećaja zajedništva i snage unutar profesije.

V Strateško jačanje svijesti o etičkim standardima i profesionalnom integritetu

Promovisanje profesionalnih i etičkih standarda, poput nepristrasnosti, tačnosti i odgovornog izvještavanja, ključno je za očuvanje integriteta novinarskog rada. Novinari bi, kroz stalnu edukaciju i aktivno učešće u profesionalnim zajednicama i udruženjima, trebalo da podižu svijest o značaju etičkog pristupa i nezavisnosti. Jačanje profesionalnog identiteta na ovaj način omogućava veću otpornost na političke, ekonomske i druge spoljne uticaje.

Implementacija smjernica

UZOR se obavezuje da će formirati tim sastavljen od medijskih i pravnih stručnjaka, koji će potpisnicima dokumenta pružiti neophodne savjete, kako bi što prije obezbjedili kvalitetniji ambijent za rad crnogorskim novinarima/kama.

Tim će imati direktnu komunikaciju sa svim potpisnicama sporazuma, a medijske kuće su dužne da imenuju jednog predstavnika/cu koji će biti na raspolaganju za sva pitanja vezana za ovaj dokument.

Podgorica, april 2025. godine